

Duinschappen

FRANS BEEKMAN

Net als op de heidevelden liepen er vroeger veel schapen in de duinen. Zijn duinschappen een aparte soort? De getoonde kudde loopt in de duinen bij Oranjezon, een gebied waarover in het vorige nummer van DUIN werd geschreven.

Oranjezon ligt achter de duinen tussen Oostkapelle en Vrouwenpolder op de noordkust van Walcheren. Vergeleken met de andere duinen op dat vroegere Zeeuwse eiland zijn ze relatief breed en het gevolg van een aangroeiende kust met de goed gekozen naam Breezand. De uitlopers in de richting van de polders zijn vrij vlak ('platte duijnen'). Ook worden ze 'de vronen' genoemd en dat duidt op oud grafelijk bezit. Tot de Franse tijd waren deze lage duinen in eigendom van de Oranjes. Voor gelovige Walchenaren waren de duinen 'geschapen land' en veel ouder dan de kleipolders. Een boerderij aan de duinkant kreeg de naam d'Orange Zon.

Op de foto is het kale, hobbelige en vrij vlakke binnenduin goed te zien. Ook de hogere duinen op de achtergrond zijn in die tijd vrijwel boomloos. Door begrazing zijn de binnenduinen nooit bebost geraakt en hebben ze het uiterlijk van een steppe. Ter wille van de volksgezondheid kocht de stad Middelburg de duinen bij Oranjezon en won er vanaf 1892 helder drinkwater dat door een elf kilometer lange leiding naar de watertoren in de Zeeuwse hoofdstad werd gepompt. Het Walcherse platteland bleef overigens aangewezen op de regenbak en moest tot 1932 wachten op de waterleiding.

Zeeuwse melkschappen

Zijn er aparte duinschappen in Nederland? Mijn Texelse vrienden zeggen resoluut 'nee'. Er zijn heideschappen en polderschappen. De laatste soort heeft een korte staart en kent het Groningse, Friese, Zeeuwse en Texelse schaap. De Zeeuwse melkschappen op de foto worden verder 'puur' genoemd, zonder Vlaamse invloed. De kudde is voor een deel 'uit de wol' en gaat huiswaarts om te worden gemolken. Daarom zien we ook weinig lammeren, die zouden immers de melk van de ooiën opdrinken. De Zeeuwse schapen hebben een wat fijnere wol.

Dankzij de uitstekende documentatie in de Zeeuwse Bibliotheek in Middelburg weten we zelfs wie de schaapherder is. Het gaat om Arjaan van Winkelen, die de schapen hoedde voor Engel Maas met een boerderij niet ver van Oranjezon. De schaapherder kende natuurlijk alle duinpannen, waar hij zijn kudde van ruim honderd dieren liet grazen: het Voorste Dal, het Duvendal, het Hooidal. De mooiste naam van een duinvallei was hier wel de Papieren Zolder. In deze kale vlakte zat onder een laagje hard zand papperig drijfzand, dat gevoed werd door het drangwater uit de nabij gelegen hoge duintop de Blinkert. De verhalen over het gevaar van plotseling wegzakken waren overigens meestal erger dan de werkelijkheid...

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE.

In de duinen bij Oranjezon - Huiswaarts

Schaapskudde in de duinen
bij Oranjezon op Walcheren
(ca. 1905).
Collectie F. Beekman.